

דברי תורה

פרשת וישב תשפ"ה
גליון תעג

דבר הַתְּנִיחַ

דברי תורה · תשובות · בירורי הלכה · מכתבים · הסכמות · המלצות

שנכתבו ונרשמו בכת"ק של כ"ק רבינו הגאב"ד זצוק"ל

· פה ·

רשימת דברי תורה על פרשת השבוע

ב"ה

והבור רק אין בו מים (לו כד). וברש"י, ממשמע שנאמר והבור רק, איני יודע שאין בו מים, מה תלמוד לומר אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו.

יש לדקדק דלכאורה לפי זה הול"ל והבור אין בו מים, אמאי כתבו "ריק", דאדרבה אין בו מים משמע יותר שרק מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו.

נראה לי דבא לרמוז, דבור שאין בו מים, דהיינו תורה [שנמשלה למים (תענית ז' ע"א, ב"ק י"ז ע"א)] (עי' ב"ר פד, טז), על כרחך יש בו נחשים ועקרבים, והיינו והבור ריק, דהיינו שהוא בור ריק שאין בו תורה, לא תימא דעכ"פ דבר אחר יש בו, אלא על כרחך שיש בו נחשים ועקרבים.

הסיר בזה חרון אף ה', והמתיק כל הדינים מעליהם שלא יהא ח"ו צרות בעולם.

אמנם כיון שנמכר יוסף ולא היה עוד מי שיקנא קנאת ה' ולהסיר הדינים מהעולם, הרגיש יעקב שמתרבה הדינים בעולם ואי אפשר עוד לישב בשלוה ע"כ חזר להשתמש במידת התוכחה של בנו יוסף להוכיח את בניו ולהמתיק כל הדינים מעליהם, וזהו שאמר ביקש לישב בשלוה, אבל כשמכרו את יוסף ולא היה עוד מי שיקנא קנאת ה' ולהסיר הדינים מבניו "קפץ עליו רוגזו של יוסף", היינו שהוצרך להשתמש ברוגזו של יוסף להוכיח ולהזהיר את בניו. ומהו ראה יעקב שכל עת שהצדיק חי אין לו ליישב בשלוה אלא צריך הוא לעורר ולהזהיר את ישראל ולפעול להרבות כבוד שמים בעולם.

נא שלא לעיין בהגליון בשעת התפלה וקריאת התורה וחזרת הש"ץ כמובאר בשו"ע

דבר תורה

דברות קודש מאת כ"ק מרן רבינו הגאב"ד זצוק"ל

רעווא דרעווין שב"ק פרשת וישב תשע"ו

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. וגו', אלה תלדות יעקב יוסף וגו' ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם.

ברש"י: וישב ביקש יעקב לישב בשלוה, קפץ עליו רוגזו של יוסף. צדיקים מבקשים לישב בשלוה אומר הקדוש ברוך הוא לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה. וצריך להבין כונת הדברים ביקש יעקב לישב בשלוה, והרי כלל הוא בעבור הצדיקים ההולכים לפני אלוקים, שהאדם לא נברא בעולם הזה לישב בשלוה וכו', ועיקר בריאת האדם בעבור עבודת ה' יום ולילה לא ישבותון, וכל רגע ורגע שאינו עובד בו את ה' מאבד חיי נצחיות בידים ומעוות לא יוכל לתקון.

ונראה ביאורן של דברים, הדנה ידוע שבכל דור היה לנו צדיקים שלוחי המקום ב"ה, וכאשר ראו בישראל דבר הצריך תיקון וחיווק, היו מיד מתעוררין באש שלהבת קודש ומוכיחין ומלהבין את בני ישראל שיהווהו לתקן ולהתחזק בזה כדי שלא יפרוץ פרצה בישראל רח"ל, ולא נתנו מנוח לנפשם עד שהיו רואים שסר הפגע ונתקן הדבר לאשורו כדת של תורה. וכן ראיתי אצל רביה"ק ז"ע שהיה מרעיש ומעורר על כל דבר קטן כגדול

קול צהלה ורנה שפתינו אז תרננה

נשגור בזה, בשבח ושירה, מזולא טבא וגדיא יאה, קדם מע"כ

הגה"צ גאב"ד קארלסבורג שליט"א

לרגל שמחת לבו בנישואי בתו הצוה"ח תחי' למזל טוב ובשעט"מ

עב"ג החתן המופלג בתורה וי"ש הרב שלמה מאיר שליט"א

בן הרה"ג רבי דוד אייכנשטיין שליט"א בן הגה"צ אבד"ק בערשט מאנסי שליט"א חתן הגה"צ אבד"ק שטראסבורג שליט"א

יהא רעוא מקדם אבינו שבשמים, שהיווג יעלה יפה לתפארת עולמים, והקב"ה ישרה שכינתו באהליהם, יזכו לבנות בית נאמן בישראל, דורות ישרים ומבורכים, ויזכה לראות מהם ומכל יוצ"ח רב נחת וקדושה מתוך שמחה לרוב, הרחבת הדעת ומנוחת הנפש, יברך ה' חילו ופועל ידיו ירצה להמשיך במנשיו הבורכים לכבוד ה' ותורתו, ובשכר זה יתברך בכל הברכות האמורות בתורה וכל טוב סלה ועד.

דבר התשובה

שו"ת בע"פ משלחנו של כ"ק מרן רבינו הגאב"ד זצוק"ל

תקלא. שאלה: בחורים שנוסעים על שבת להסתופף בצל רבם, ואין יודעים היכן ישבתו, אלא באים בער"ש ומניחים תחלה בגדיהם ושאר הפציהם בביהמ"ד על סמך שאחר התמלה יוזמנו לבתי אחד מהחסידיים לקבל מזון ומשכב, אם פטורים לגמרי ממצות הדלקת נר של שבת כיון

תשובה: כיון שאין להם מקום שביתה מער"ש הוא כמי שאין לו בית*, ופטורים מהדלקת הנר.

ביאורים ובידורים מבנו הגה"צ אבד"ק בית יחזקאל שליט"א

הקילו דיוצא בהשתתפות, מבואר דלא נקטו כהתוס' רק כסברת הר"ן דהוי חובת גברא בתנאי שיהיה לו בית.

שוב ראיתי שבשו"ת באר אברהם (לרי"א אבלי מוולנא, בתשובת בעל גליא מסכת ס"ו ט"ז) אלי, שהעיר מהניל שיש בזה מחלוקת הפוסקים, ואעתיק לשונו כי ה"ס אינו מצוי כל כך (ובתוספות מה שיש להעיר כדרכה של תורה) וז"ל: וכבר הקרתי במצות נ"ח אם הוא חובת גברא או חובת בית, ראיתי בהר"ן שבי' על הא דאמרו (שבת כ"ג ע"א) אורח חייב בנ"ח, ומקשה פשיטא ומתיר דה"א מי שאין לו בית פטור כמו מזוזה, משמע דלפי האמת הוי חובת גברא, ועדיין קשה היה לו לומר אף מי שאין לו בית חייב בנ"ח ולענין מאי קאמרי דין הוה בגוונא דאכסנאי, וברא"ש מתורץ זה דהשיב דבא להשמיעו דאינו נפטר ונכלל בכלל בני ביתו ע"ש, [הערה: כבר נתבאר דאף להר"ן לא הוי חובת גברא גרידא, ולדבריו בעינן ג"כ בית בתנאי אופן המצוה, ועל כן מי שאין לו בית בכלל, לא שייך החיוב כמו אכסנאי דיש לו מקום לקיים חיובו, כיון דמי' עכשיו שם ביתו, והרא"ש כנראה הבין כן בפשוט ולא צריך לאשמעינן דלא הוי כמזוזה, כיון דהוי חובת הגוף על כל אחד, רק דמ"מ אשמעינן דלא נכלל בנר איש וביתו],

אבל ראה בתוס' (סוכה מ"ו) דמשו"ה תיקנו ברכה לרואה משום דמי שאין לו בית א"א לקיים מצוה זו, אף דבמזוזה ג"כ פטור מי שאין לו בית ולא תיקנו ברכה לרואה משום דנ"ח יש לה חביבות פרסומא ניסא ע"ש. ומשמע בפשיטות דהוה חובת בית, רק משום חביבות הנס הכניסו עול כל אדם במצוה זו לו מה דאפשר, ואמרו אורח שישתף בפריטי דא"א לו לקיים מצוה זו דהא אין לו בית, וא"ש דר"ז הוה משתף וק' אטו ר"ז קמזנן הוה לקמץ בעסק מצוה זו, ולא היה לו כסות למכור ולקיים מצוה זו ותיקונו, ועוד איתא בס"י תרע"ז דעיקר ברכת הרואה לא נתקנה אלא כשלא הדליק בלילה זו ואינו עתיד להדליק ולא דלוק עליו בביתו, וקשה אטו בגברא ערטילאי עסקינן שאין לו כסות למכור ולקנות עבורה נרות להדליק אצל אחד מהפתחים אשר רואה שם הנרות, אבל לפי הנ"ל נראה דעיקר הדלקה לא שייכא אלא למי שיש לו בית, [הערה: הנה קושא ב', דמדן תרע"ז מוכח דעיקר הדלקה לא שייכא אלא למי שיש לו בית, מיהו שיהיה למה שנתבאר בשיטת הר"ן ג"כ, דאף להר"ן ע"כ פ"ב בעי בית דהוי תנאי באופן דקיים המצוה שיהיה לו שייכות עם בית זה, והוי לפי דבריו קשה דאי אפשר לאכסנאי להדליק בעצמו, והסכמת האחרונים אינו כן וכדנתבאר בפנים, ומה דמקשה מר' זירא נתבאר בקונטרס (שם), וכן דייקא לי לישנא דהרמב"ם שכ' שכל בית ובית, [הערה: מה שכתב בשיטת הרמב"ם, יש להביא דברי הרמב"ם בפ"א מהל' ברכות (הל"ג) וז"ל, וכן כל המצות שהן מדברי סופרים בין מצוה שהוא חובה מדבריהם כגון מקרא מגילה והדלקת נר בשבת והדלקת נר חנוכה, בין מצוה שאינן חובה כגון עירוב ונטילת ידים וכו', ומבואר שם (בהל"ג) שמדמה מצוות נר חנוכה ונר שבת, דהוי כמו מגילה ושופר ותפילין דהיינן חובת הגוף, ולא הוי כמזוזה ומעקה עיין שם]. רק משום חביבות פרסומא ניסא. אמרו וז"ל שכל אחד ואחד יכניס את עולו להיות לו אחיזה בעסק מצוה זו, ולפיכך אכסנאי הנמצא אצל בעה"ב בשעה שבעל הבית מדליק, מצאו לו חז"ל תקנה שיהיה נאחו עם בעה"ב בפריטי, לפי שהאכסנאי א"א לקיים מצוה זו ויתן את עצמו עם בעה"ב שמקיים אותו ותיקונו, ואם לא נמצא באותו שעה שבעה"ב הדליק את נרותיו, דהיינו שבא בספינה כמו שכתב הר"ן והרשב"א לזה תיקנו ברכת הרואה, וכל זה אורח שאין לו בית, אבל אורח שיש לו בית ומדליקין עליו בתוך ביתו, וא"כ יש לו אחיזה קצת בערך מצוה זו

על כן קאמר דמ"מ נשאר עליו חובת הגוף כיון שאין במה ליפטר, ועל כן חייב כיון שיש בית לדלוק, ולפ"ו אף בגברא ערטילאי דאין לו בית, או מי שהוא בדרך, מ"מ בעצם חל עליו חובת הגוף, רק דכה"ג אי אפשר לו להדליק, משום שחסר המקום לקיים המצוה הדאיכא חז"ל דתנאו בבית, ולפי זה אכסנאי יש עליו חיוב גמור להדליק, רק דהקילו חז"ל דסגי בפריטי להשתתף בנר איש וביתו ועיין להלן, וגם היה נראה לפי זה דאין לו להפקיע עצמו מבית, או צריך אף השתדלות שיהיה לו בית בחנוכה, ולא הוי כמזוזה דאם אין לו בית אין לו שום חיוב.

אך דבתוס' סוכה (מ"ו) משמע טובא, דהוי חובת בית בלי חובת הגוף וכמו במזוזה, דכתבו ליישב למה לא תיקנו ברכת הרואה רק בנ"ח ולא בשאר מצות, וכתבו טעם א. דהוא משום חביבות הנס, וטעם ב. דמשום שיש כמה בני אדם שאין להם בתים ואין בידם לקיים המצוה, וטעם ראשון נראה דלא תיקשי ליה מזוזה ע"כ. והנה מזה שכתבו שיש כמה בני אדם שאין להם בתים ואין בידם לקיים המצוה, ועל כן תיקנו שיקיימו ברואה אחתי לא מוכח דהוי רק חובת בית כמו מזוזה, דשפיר י"ל כוונתם משום דאין להם תנאי קיום המצוה דתיקנו על פתח הבית, אבל ממה שהקשו דלטעם זה תיקשי, למה לא תיקנו במזוזה ג"כ ברכת הרואה, ולאכאורה לפי הנ"ל יש ליישב בפשוט, דמזוזה הוי רק חובת בית, וא"כ מי שאין לו בית אין לו חיוב כלל וע"כ לא תיקנו לו, משא"כ נר חנוכה דיש לו חובת הגוף בלא זה, רק שחסר לו תנאי קיום המצוה, על כן תיקנו על זה שיוכל לקיים חובתו, אלא הנראה מזה דס"ל דנ"ח דומה למזוזה דבלי בית אין לו חיוב כלל, והיה אפשר לומר דכוונתם דלפי הטעם דחביבות הנס אחי שפיר יותר, משא"כ לטעמא דאין לו בית אחתי צריך לחלק בין מזוזה דאין לו חובת הגוף כלל ובין נ"ח ולא נכנס לזה, ואין רא' דלא סברי כהר"ן, ומ"מ פשטות דבריהם מוכח דסבירא להו דהוי כמזוזה והוי חובת בית גרידא, ואשר לפי זה דהחייב הוא על הבית, א"כ הוי כמזוזה דהחייב הוא על בעה"ב והבני בית אין עליהם חיוב דאין הבית שלהם, עיין בתשובות הגרע"א (סימן ט' בסופו), ומה שביאר בדבריו בנחלת צבי (י"ד סי' רצ"א), וא"כ לכאורה ה"נ בני חנוכה, אין חיוב רק על הבעה"ב, והיינו מצד עיקר הדין דנר איש וביתו, וא"כ אין עליהם חיוב שיהיה נרות חנוכה בפתחם, ומ"מ לא גרעי בני ביתו מאכסנאי דכיון דהן דרים בבית מחויבים, רק דהן מילא נפטרים כיון דסמוכין, אבל באופן שהן אכסנאי בבית גוי, או באופן דאין האב מדליק אפשר דאינם יכולים להדליק.

ולתוס' צריך לומר דאכסנאי אף שאין הבית שלו, מ"מ תיקנו שיתן שיכול להשתתף, וצריך להשתתף ע"כ כיון דמ"מ דר עכשיו שם, ואולי דלתוס' אכסנאי אף שרועה להדליק ולא להשתתף אף אפשר לו להדליק, כיון דאין לו בית ורק בהשתתפות יכול, וכגון שהוא אכסנאי בבית גוי שמינה לו להדליק אין יכול להדליק, ואם כן לפי מה שכתבו הפוסקים בסימן תרע"ז [הפרמ"ג (בא"א סק"ד) והלבושי שרד, וביותר בהגהות רב"ב (במג"א סק"ד) עיין שם], דבאכסנאי אם אינו משתתף ואינו יוצא בשל בעה"ב, שפיר יכול להדליק בברכה ואינו ברכה לבטלה, וכן הוא במאמר מרדכי (סק"ד), והטעם כיון דמ"מ יש עליו חובת הגוף של הדלקה, ויש לו בית ומקום להדליק מחויב להדליק, רק דהקילו עליו (לשון פרי"א) שיכול להיכלל ולצאת עם בעה"ב בפריטי, והוא מכלל תקנת נר איש וביתו, שאין צריך שידליק בפני עצמו רק עם בני הבית, רק היות דמ"מ אינו נפטר בנר איש וביתו כיון דאינו מבני הבית,

א. ואע"ג דבמשך שבת יהיה לו בית לאכול ולישן, מ"מ דבשעת חיוב הדלקה אין לו בית, אין עליו חיוב הדלקת הנר, כמו שיחבאר (הערה ג). ויש לצרוד לומר, דבער"ש חנוכה לענין הדלקת נר חנוכה כה"ג, כפי מה שיחבאר להלן (הערה ב בסופו) דאי אפשר לו להדליק נ"ח כה"ג, א"כ אם יהיה לו בית בליל בשבת, הרי אז יהיה רמיא עליו חיובא דנ"ח, רק דנאנס, וא"כ חל עליו חיוב מער"ש יותר שיהיה לו מקום הדלקה, שלא להביא עצמו לידי אונס, כיון דעיקר תקנת הדלקת נר חנוכה הוי בלילה, רק כיון דאי אפשר הקדמו הדלקתו, באופן שיסאר דלוק עד הלילה, ואינו דומה להדלקת נר שבת, דעיקר תיקון חז"ל הוי מבעוד יום, ויש לומר דתלוי במחלוקת הפוסקים אי בער"ש עשו זמן ההדלקה ועיקר חיובו מבעור"ש כמו הנר שבת, או כדמבאר החת"ס בשר"תה"י סימן ז, ואם כתתה אף אין זקוק לה כשיטת המחבר ודעימי, או כשיטת הט"ו ודעימי דכתב, דאף שנתנו חכמים רשות לברך קודם הזמן, מ"מ לא הוי שבת ממש עי"ש. א"כ עיקר הזמן מ"מ הוי בלילה, רק הוי כמו נדחה, ומסתברא טובא דמ"מ כיון דומן ההדלקה הוי מבעור"ש, א"כ תלוי בער"ש נמי מבעור"ש.

ב. כדי לבוא אל הביאור ביסוד חיוב הדלקת נר שבת, יש להקדים מה שנתבאר מדברי פוסקים בגדר חיוב נר חנוכה, ואעתיק מה שכתבנו בזה במקום אחר (בקונטרס חובת הנר) בגדר חיוב נר חנוכה, ואח"כ לבאר חובת נר שבת. ואילו ודברים: נראה לבאר היוצא מדברי הפוסקים, דודאי דהוי חובת הגוף המוטל על כל אחד ואחד לקיים, ומ"מ אופן קיום המצוה שתיקנו הוי ע"י בית, וכשליכא בית חסר מתנאי קיום המצוה וכדיבתבאר, ונראה דהוה כונת הפנ"י בסוגיין (כ"ב ד"ה) וז"ל, נראה דמה שנשתנה מצוה זו משאר מצות שהן חובת הגוף שהיא חיוב על כל יחיד ויחיד, וקיי"ל נמי מצוה בו יותר מבשלווח, אלא דשאני הכא שאין עיקר המצוה אלא בסמוך לרה"ר שהוא משום פרסומי ניסא, משום כך הטילו חובת מצוה זו כאילו הוא חובת הבית ועדיין צ"ע עכ"ל. מבואר דהטילו חובת המצוה כאילו הוא חובת הבית, משמע דס"ל נמי דודאי שהוא חובת הגוף ככל שאר המצוות, רק שנשתנה מצוה זו שאין החיוב על כל יחיד ויחיד, דכיון שמצוה על פתח ביתו עשאוהו כאילו הוא חובת הבית, והיינו שעל ידי שאחד מבני הבית מדליק, ויצאין ידי חובת הגוף שאר בני הבית, ואין הכוונה בזה, שמוציא אותן בהמצוה דנר איש וביתו אינו משום שמוציא אותן, ולא מצינו בשום מקום שצריך שיכוין להוציאם כשאר מקומות שאחד מוציא האחרים, רק הכוונה דהוי חיוב אחד ורק נפטור על ידו, אבל מ"מ כל אחד מבני הבית צריך להשתדל על זה, ומוטל עליו שידליק בבית שדר, ועל כן נראה אם אדם דר עם זה עבריין ח"ו שאינו שומר ת"מ רח"ל, או על הבן מוטל לראות להדליק בבית שדר שם בקביעות, דע"כ פ"ל על סמוך על שלחנו הוי אחד מבני הבית, והיינו אף דאינו רוצה להיות הבן במהדרין מ"מ מחויב, משום דלא מטעם מהדרין מחויב או מטעם ערבות, רק מעיקר החיוב דנר איש וביתו המוטל עליו נמי, ועל כן יש בזה הדין (דריש סי' תרע"א) דאפילו עני המתפרנס מן הצדקה שואל על הפתחים או מוכר כסותו משום פרסומי ניסא, וכדן נר איש וביתו.

והוה שכתב נמי הר"ן (י" ע"א) אצל אכסנאי, דא"ר ששת דחייב, אורח אע"פ שאין לו בית, דלא תימא דין נר חנוכה כדן מזוזה דכל מי שאין לו בית פטור מן המזוזה ע"כ, דמשמע לכאורה דנ"ח אינו חובת בית רק חובת גברא, אך דלמה שנתבאר אינו סותר דברי הפנ"י דכתב דהוי כאילו הוא חובת הבית, דגם כוונת הר"ן דלא נימא דהוי רק חובת הבית כמזוזה, ואדרבה מזה מוכח דהיה הוי"א דהוה רק חובת בית כיון שקבעו חז"ל נר איש וביתו,

המשך בעמ"ד

רשימת תשובה ובירור הלכה בענין קציצת אילן פירות במקום מצוה ובצריך למקומו כפי שהשיב כ"ק רבינו הגאב"ד זצוק"ל

ונרשם בשעתו ע"י הרה"ג ר' יצחק עזריאל קרויז שליט"א מח"ס באר עזריאל ועוד

הן נודע למשגב כמה הוראה לישראל הורה רבינו בהלכה זו, ומכל קצוי עולם כשנתעוררה שאלה זו באו והשכימו לפתחו של רבינו, וכן יושבים על מדין וגדולי בעלי הוראה כאשר באו לשלחנם שאלה בענין זו יראו ופחדו לגשת לפסוק הדין אלא הריצו השאלה לפני רבינו הגאב"ד, וניתן לומר שרבינו היה שר המשיבים בדורו בענין זה. אבל דרכו בפסק הלכה זו בדרך כלל היה לפסוק הדין להיתר או לאיסור ולא לעולם ביאר כל טעמו ונימוקו, ואף גם זאת שכמעט ולא נמצא תשובה או בירור הלכה בענין זה שרשם בעט ועופרת שיוכלו להבין ולהשכיל על מה הוטבעו אדני פסקיו, ולכן חיבה יתירה לתשובה זו שממנו מבצץ ועולה צדדי ההיתר שעליו סמך.

ומן המתור לציין שתשובה זו נאמר על אופן מיוחד, בבית הקברות, במקום מצוה, ובאופן שלא נטעו האילן לדעת, ופשוט שלא כל אנפין שוין, וחלילה ללמוד מזה היתר לשאלה באופן אחר אע"פ שדומה במקצת.

בס"ד, ליל ד' פרשת קרח תשע"ז.

אולם כבר כתבו האחרונים דאף היכא שמדינא אין חשש, מכל מקום יש לחוש משום סכנה (וכמ"ש בדרכ"ת יו"ד סי' קמ"ז סקנ"א בשם שאלת יעב"ץ ועוד אחרונים), ולכן יש לומר לגוי שיעקור האילן עם שרשיו ויחזור ויטע אותו במקום אחר [ולא בעינן שיקח גם העפר, וכמ"ש אחרונים (שדי חמד פאת השדה מע' ב) לדייק מהשבות יעקב ח"א סי' קנ"ט, דהעיקר שיעקור השרשים], ויאמרו לגוי באיזה מקום יטע אותו [דאם לא יאמרו לו מקום ליטע אותו, הרי זה נראה כהערמה], וישלמו לגוי על המלאכה, למשל יאמרו לו שיתנו אותו נ' דולר על העבודה, והיינו שלא ישלמו על היום או על השעה רק על המלאכה [דאם ישלמו על היום או על השעה "א דיד פועל כיד בעה"ב, וכמ"ש באבני צדק סי' מ"ב עפ"י המחנ"א, ודוקא כשכרו על המלאכה דאינו כיד בעה"ב, וכמ"ש בשו"ת נטע שורק (יו"ד סי' מ"ב) ועוד אחרונים], ומסתמא אין האילן גדול כל כך, ואינו הוצאה גדולה כ"כ [גם שאל אם האילן הוא גדול, ואמרו שאינו גדול כ"כ, דאם יש הוצאה גדולה אולי יש להקל יותר], (עיין שבה"ל ח"ו סי' קי"ב).

ונמצא דבכה"ג אין שום חשש לא מצד הלכה דליכא השחתת אילן (וכמ"ש בשאלת יעב"ץ סי' ע"ד) ובפרט כשצריך לצורך מקומו (שו"ת חת"ס יו"ד ק"ב). וגם אין שום חשש מצד סכנה, דזהו דוקא כשמשחית האילן, משא"כ כשחוזר ונוטעו במקום אחר דאין שום חשש, ומעיקר הדין אף בישראל מותר בכה"ג, מ"מ עדיף שיעשנו ע"י גוי דבזה ודאי אין שום חשש, [והוסיף ד"א דאף ליכא סכנה באופן שמותר לקוצצו מדינא (שו"ת טוב טעם ודעת מהד"ג ה"ב סימן ה') ועכ"פ הוא עוד סניף], ומ"מ ישלמו על המלאכה ולא על היום וכדו', (שלא יאחזק חשש של יד פועל כיד בעה"ב כנ"ל).

עד כאן התשובה שקיבלנו ליל ד' קרח, אולם כשדיברנו עם העסקנים שעוסקים בזה, נתברר שאי אפשר להוציא השרשים הן מפני שהוא סמוך להקברים, והן שהוא אילן עב ועבודה רבה והוצאה מרובה להוציאו עם השרשים, ושאלנו אם אפשר להוריד הענפים ולחזור וליטעו במקום אחר [כי העוסק בזה (הרב שוחט) אמר שכהיום יש אופן שאפשר לחזור ולהשריש הנטיעות באופן שיחזור ויצמח במקום אחר] והשאלה אם אפשר לעשות כן, ולמעשה הציעו הדברים לפני הגאב"ד, וגם הראו לו התמונה מאילן הגדול, וביקש יום לעיין בדבר.

ולאחר יום חזרנו אליו ואמר דאפשר לעשות כן לקצוץ האילן, אך הדגיש דהיינו דוקא בתנאי שיחזור ויטעו הענפים במקום אחר ובאופן שיוכל להמשיך בהוצאת פירות, גם יעשהו ע"י גוי בתשלום עבור המלאכה ולא עבור השעה וכנ"ל, ויסוד ההיתר הוא דמצד הדין אין חשש וכמבואר לעיל, ומצד הסכנה יש לסמוך שכיון שחוזר ונוטע ליכא כל תשחית גם משום סכנה, ובפרט שעושהו ע"י גוי וכנ"ל. גם הצענו לפניו מ"ש בס' כרם שלמה הקדמון ד"ל דבביה"ק ליכא משום בעל תשחית כיוון שממילא אסור בהנאה, והסכים שזהו עוד סניף להתירא.

הנני לציין שלאחר שגמרתי לכתוב דברי הגאב"ד (שליט"א) [צוק"ל], אמרתי להגאב"ד שכיון שרשמתי הדברים למזכרת, הנני רוצה לשלחן לשאר גדולים שביקשו לדעת פסקו של הגאב"ד, אם אפשר להגאב"ד ליתן עיניו על התשובה לברר שנכתב כראוי. והסכים ועבר על כל התשובה שורה בשורה, ונהנה מאוד והפליא שנכתב בבירור מדויק כפי מאמרו (וכלשונו: א פערטיגע תשובה).

הנני רושם בקצרה תשובה שזכינו לשמוע עכשיו מלה במלה מאת כ"ק הגה"צ גאב"ד קארלסבורג (שליט"א) [צוק"ל]. השתדלנו מאוד שלא לשנות הלשון (המראי מקומות שבסוגריים עגולות הוא מהוספת הכותב), ונכתב כפי הבנת הכותב. ושגיאות מי יבין.

נכנסנו עם הרה"ר וועלוויל קאסטען שליט"א להגה"צ גאב"ד קארלסבורג (שליט"א) [צוק"ל] בנידון השאלה שלאחרונה מצאו היסודות של האהל של הרה"ק ר' דוד זלאטיפאלי ז"ע [בן הרה"ק ר' יוחנן מראחמיסטריווקא ז"ע], וחתן הרה"ק הבית אהרן ז"ע]. והיות שכל המקום הוא נחרב, רוצים לבנות כל האהל מחדש, אך נמצא שם ב' אילני פירות, אחד בתוך מקום האהל, ושני בסמוך לגדר האהל, שזה יעכב בניית האהל. והאילן הוא אילן שקדים הראוי לאכילת אדם. והשאלה הוא אם ואיך מותר לקוצצו.

מקודם שאל הגאב"ד לדעת האיך יודעים בודאית ששם הוא מנוחת קדשו, והסבירו לו שמוכח כן מתמונות מקודם המלחמה, וגם אחד שפך 'סאמענט' במקום הציון בסמוך לאחר שנחרב, ולאחר בירורים מצאו יסודות של ב' אהלים, של הרה"ק ושל הרבנית, ונתגלה בודאי שהוא מקום מנוחתם.

והשיב להיתר ע"י שיאמרו לגוי שיעקרו האילן עם שרשיו ויחזור ויטענו במקום אחר, וישלמו לגוי על המלאכה ולא על היום או על השעה.

ועפ"י בקשת גדולי ישראל הרהבנו עוז לשאול אם אפשר לדעת טעם ההיתר. והשיב בשמחה רבה, בזה"ל מקודם נברר מצד הלכה, ואח"כ מצד הסכנה. הנה מצד הלכה ודאי דאין בזה חשש, מפני ב' טעמים:

א', הרי כתב הט"ז (סימן קט"ז) עפ"י הרא"ש (ב"ק) דהיכא דקוצץ לצורך מקומו ליכא איסורא כלל, ואף שיש חולקים עליו, אבל היכא דצריכים המקום לצורך מצוה, רבים מתירים לסמוך על הט"ז (שו"ת דברי חיים ח"ב סי' נ"ז, בית יצחק יו"ד ח"א סימן קמ"ב, תשורת שי תניינא סי' קס"ה, ומהר"ם בריסק ח"א סי' ל"ט, מהר"ש ענגל ח"ג סי' ק"א), וה"נ לצורך בניית אהל על מנוחת האי צדיק וקדוש בודאי שהוא לצורך מצוה, וזכות גדול שע"ז יוכלו להתאסף להתפלל שם, והוא כבוד הצדיק, ובמקום מצוה גדולה כי האי, בודאי דיש לסמוך על הט"ז.

ב', דהא מבואר במשנה פרק לא יחפור, וכן נפסק בשו"ע חו"מ (סימן קנ"ה סכ"ו וכו'), דאילן הנוטה לתוך שדה חבירו, וכן אם נוטה לרשות הרבים, מותר להאחר לקוצצו, וכש"כ אם נטע האילן שלא ברשות, והיינו בסמוך לחבירו וכ"ש בשדה חבירו שצריך לקוצצו, ואין חילוק בזה בין אילן פירות לאילן אחר, דלא אסרו היכא דנטעו האילן שלא ברשות, וכ"ש כשמזיק לאחרים, וכן מפורש ברמב"ן ועוד ראשונים בגמ' ב"ב דף כ"ו, וכ"כ בשו"ע הרב (הל' שמירת הגוף והנפש סעיף ט"ו) ובשבות יעקב (ח"א סי' קנ"ט).

וכן מסתבר מסברא, וכי יעלה על הדעת שאחד יטע פירות אילן שלא ברשות בתוך בית שלי ויהא אסור לעקרו, ודאי דזה אינו דלא אסרו בכה"ג, ולפ"ז י"ל דה"נ כיון שנצמח מאיליו שלא ברצון בתוך המקום קדוש, וגם מזיק לכבוד המקום ההוא, דודאי אינו בכבוד המקום קדוש, ולכן ודאי דאין בזה איסור כלל מצד הלכה.

ביאורים ובירורים מבנו הגה"צ אבד"ק בית יחזקאל שליט"א

פטור מכל וכל וכו', ועיין שם עוד. ונתבאר נראה מהפוסקים דרך ממוצע, והיו חובת גברא בתנאי דיהיה לו פתח ובית דרר שם כעת ע"כ. ועוד הארכנו (שם) בעז"ה בגדרי הדברים. והנה בגדר חובת נר שבת, ג"כ ביאורו שם בעז"ה (סימן א) דהוי כמו נר חנוכה, ואלו הדברים: דיסוד הדבר הוא דנר חנוכה ונר שבת הוי מצוה על כל איש ישראל להדליק הנרות, והוא חיוב הגוף וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ה הל' א) וז"ל, ההלקת נר בשבת אינה רשות אם רצה מדליק ואם רצה אינו מדליק, ולא מצוה שאינו חייב לרדוף אחריה עד שיעשנה וכו', אלא זה חובה, ואחד אנשים ואחד נשים חייבין להיות בבתיהן נר דלוק בשבת עכ"ל. ומבואר שהוא מצוה שחייב לרדוף אחריה והוי חובת הגוף על האדם לקיימה והוה הלשון חובה, והוה שכתב הרמב"ם דאינו כמצוות שאינו חייב לרדוף אחריה, וכן נראה משאר הפוסקים דהוי חובת הגוף בכל מקום שהוא לקיים מצוות ההלקת נר שבת, וכן מבואר ברמב"ם בפ"ה מהל' ברכות (הל"א) וז"ל, וכן כל המצוות שהן מדבריי סופרים בין מצוה שהיא חובה מדבריהם כגון מקרא מגילה והדלקת נר בשבת והלקות בין חנוכה בין מצוה שאינן חובה כגון עירוב ונטילת ידים וכו', ומבואר שם (הל"ב) שגדמה מצוות נר חנוכה ונר שבת דהוי כמו מגילה ושופר ותפילין דהויין חובת הגוף, ולא הוי כמוזוה ומעקה עיין שם (והריב"ז החובת"ד אות א) ככוננת הרמב"ם בפ"ה מהל' שבת תמוהים, רק דאף דהוי חובת הגוף על כל אישי ישראל מ"מ הויין כאילו הן חובת הבית וכמו שביארנו לעיל לענין נר חנוכה, והטעם נראה לענין נר שבת דכיון דאי אפשר להדליק כל בני הבית בבית אחד בסעודה אחת, וגם בדרך כלל יש מי שאין לו רק חדר אחד ונאפילו נימא דיכול לברך על תוס' אורה, אבל אין זה עיקר התקנה לברך באופן כזה, וכמו בנר חנוכה דאי אפשר שיהיו קולם אצל הפתח דהוא עיקר התקנה, על כן התקינו שיהיה נר לבית, וכל הכלול בבית זה וסמוך לו [בצרכי סעודה והבית], יוצאים באותו נר במה שהבית מדליק. ונתבאר דהנראה דתקנת חז"ל במצה זו, אף דהוי חובת הגוף, מ"מ תלוי בבית, וא"כ מי שאין לו בית עכ"פ בשעת חובת ההדלקה, אין לו מקום חיוב, ולא חיובוהו כה"ג, ומה שכתב הרמב"ם דמצוה לרדוף אחריה, היינו אם יש לו בית, או

שישתדל אם אפשר שיהיה לו בית, וכש"כ באופן זה, שעכשיו בזמן הדלקה אין לו שום שום קביעות, ואינו יודע שביעותו היכן יהיה, והיכן יאכל סעודת שבת דאין לו מקום הדלקה, ויש לעיין אם ישתתף עכ"פ בפריט"י, עם מי שמדליק בבית, ויהי לו להיות לו חלק בהמצוה, ועיין בספר מאי חנוכה (פסקי דינים סימן כ דין ד, ובהערה ב) מה שכתב מרן זצ"ל בזה לענין נר חנוכה, ומ"מ אפשר דרק מי שיש לו איזה מקום בית, תיקנו כן, ולא מי שאין לו שום מקום דוק.

ולפי מה שנתבאר לענין ההלקת נר שבת, א"כ באופן שאירע להם כן בער"ש חנוכה, שנמצא שאין להם מקום לשבות בשעת זמן ההדלקה בער"ש, א"כ אינם יכולים להדליק ולברך נר חנוכה ג"כ, ולענין נר חנוכה רבו האומרים דבעינן שיהיה לו איזה בית שיכול להדליק שם נר חנוכה וכתבאבא, ועל כגון דא תיקנו חז"ל ברכת הרואה, ועל כן ישתדל שיהיה לו בזמן ההדלקה מקום לינה ומקום הדלקה, שלא להפקיע עצמו ממצות נר חנוכה, ובאי אפשר יברך ברכת הרואה, ועיין בספר מאי חנוכה (סימן י"ז דין ה) דברי מרן זצ"ל וז"ל: ומעשה בא לידניו באחד שאחר להדליק נר חנוכה בער"ש מחמת אונס, והיה כבר שבת, ופסקנו שיכול לברך על ראיתו נר חנוכה כל עוד שעדיין הוא הוא דולק בתוך שעור ההדלקה, דבער"ש הוא חצי שעה בתוך הלילה, ואם עבר הזמן הזה תו לא יוכל לברך על הראיה עכ"ל. ונעין בשו"ת בצל החכמה (ח"ד סימן קנ"ז), ומבואר דעת מרן זצ"ל דיכול לברך עד חצי שעה לאחר זמן הלילה, אף שמעיקר הדין קי"ל בזה (סימן תרע"ג סעיף ב) דכתבתה אין זקוק לה, רק לחומרא קי"ל לחזור להדליק כשעדיין אפשר, דמ"מ הוי צריך ליתן שיעור שידלק בלילה, וא"כ אז הוא עיקר מצותו, ויש להסתפק להיפוך אם יברך כשעדיין יום, כיון דאפשר לו לברך בלילה, ואולי תתלוי בשיתת הפוסקים אי בכתה זקוק לה, כיון דאפשר כמבואר בסו"א (שם סי' ט), ומסתברא דודאי יוכל לברך אר, דהוי המדליק מברך כל הברכות בשעת הדלקתו, וא"כ לא גרע ממנו הרואה, ואף על נרות ביהמ"ד יכול לברך, כמבואר בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ב סימן ס"ה) והביא לשון ספר המכתם וז"ל: נהגו הראשונים להדליק נרות של חנוכה בביהמ"ס וכו', שיצאו ידי חובתם, הרואים שאין להם בית לברך שם. וכן מבואר באשל אברהם (כוטשאט, סימן תרע"ז אות א).

דבר החסידות

אלה תולדות יעקב יוסף (נ"ו, ג). כל איש ישראל נקרא בשם יעקב, ועל כל אחד ואחד נאמר אלה תולדות יעקב, ומה הם, יוסף, שלא יעמוד במקום אחד, כי אם יוסיף התמדה בתורה ומצוות ומעשים טובים וילך מחיל אל חיל בעבודת ה'.

ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם (נ"ו, ג). היינו יוסף הצדיק הביא אותם אל מדרגה כזו, אשר כל דבוריהם יהיו אך לאביהם שבשמים. **בארת המים**

וישלחוהו מעמק חבורן (נ"ו, ד). וישלחוהו מעמק"ר ר"ת קבלת עול מילכותו, על ידי חבור"ן, התחבורות, כמו שאומרים (תפלה שחיות) וכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים אז מזה ונתנים באהבה רשות, תבות רשות גימטריא הר"ת מן שעותינו קבל ושמעו צ'צ'קינו יודע ת'עלומות, שעל ידי זה נשמע התפלה.

את אחי אנכי מבקש (נ"ו, טו). יש לרמוז כשכא לבקש אותו ית"ש בתפלה ואומרו לשם יחוד כו' בשם כל ישראל, על ידי זה תפלתו נשמעת, הגם שאינו צדיק כ"כ לילך בדרך התורה תמיד, נחשב לו כאילו קיים, והוה שנאמר את אחי, כשאני מדבק את עצמי עם אחינו בני ישראל, אז על ידי זה אני מבקש. יכול אני להתפלל ויקובל תפלתי, הגם שאין אני הולך ח"ו בדת התורה כראוי.

וישבו לאכל לחם (נ"ו, פה). וחשבו דלמא הם בכעס מחמת הרעבון, כנודע הדבר כשהאדם רעב הוא בכעס, וכשמסעד לבו, לבו שמח ומרחם ביותר ואינו מתאכזר כל כך, וכן קבלנו ממנו הקדוש מהרי"מ ז"ל מ"כ ברימנאב שבאב האדם מהדרך יראה שלא לבא לביתו ברעבונו, בכדי שלא יתעסק על אנשי ביתו, כל זה גם חשבו למשפט דלמא אכודיתם וכעסם הוה מחמת שאינם בטוב לב מחמת הרעבון, על כן וישבו לאכל לחם לנסות דילמא אחר שייטיבו לבם תשכך כעסם מעליו.

שי מיוחד לאלו שיתרמו פרנס החודש

'פך שמן טהור'
בחותמו של כה"ג
משיירי בני סוכה ממרן רבינו זצוק"ל
להדלקת נרות חנוכה

כידוע מהנהג לבנות להשתמש בנרות חנוכה עם שמן זית שתלו בסוכה לניו סוכה, מחמת חביבות המצוה, וכמובא מהג"ק המהר"ם א"ש זצ"ל, וכן נהג מרן זצ"ל ושיהיה לזכות להתברך עם גוט קוויטל וגמר חתימה טובה

אלו יעמדו על הצרכה פרנסי הגליון	
לזכות אלפי רבבות בני ישראל, כל אחד ואחד בשמו הטוב יבורך	
הרה"ח ר' שרגא צבי פישמאן הי"ו	הרה"ח ר' יוסף מנחם כ"ץ הי"ו
הרה"ח ר' יוחנן כהנא הי"ו	הרה"ח ר' שלום שפי"ר הי"ו
הרה"ח ר' שמעון פרידמאן הי"ו	הרה"ח ר' יואל משה ראטה הי"ו
הרה"ח ר' יצחק אייזיק בריי"ל פרידמאן הי"ו	הרה"ח ר' שמואל נפתלי פרידמאן הי"ו
הרה"ח ר' שמואל אברהם פרידמאן הי"ו	הרה"ח ר' מנחם פרידמאן פרידמאן הי"ו

תומך המערכת	
הרה"ח ר' צבי ברכה כהנא הי"ו	הרה"ח ר' יוסף טוערסקי פרידמאן הי"ו
הרה"ח ר' יחזקאל לייביש באבער הי"ו	הרה"ח ר' יוסף אהרן ראטה הי"ו
הרה"ח ר' שמואל דוד פרידמאן פרידמאן הי"ו	הרה"ח ר' שמעון פרידמאן פרידמאן הי"ו
הרה"ח ר' אלעזר שמואל סטענצקי הי"ו	הרה"ח ר' יואל משה ראטה הי"ו
הרה"ח ר' יוסף לייביש באבער הי"ו	הרה"ח ר' יוסף אהרן ראטה הי"ו
הרה"ח ר' שמואל דוד פרידמאן פרידמאן הי"ו	הרה"ח ר' שמעון פרידמאן פרידמאן הי"ו
הרה"ח ר' אלעזר שמואל סטענצקי הי"ו	הרה"ח ר' יואל משה ראטה הי"ו
הרה"ח ר' יוסף לייביש באבער הי"ו	הרה"ח ר' יוסף אהרן ראטה הי"ו
הרה"ח ר' שמואל דוד פרידמאן פרידמאן הי"ו	הרה"ח ר' שמעון פרידמאן פרידמאן הי"ו
הרה"ח ר' אלעזר שמואל סטענצקי הי"ו	הרה"ח ר' יואל משה ראטה הי"ו

- לזכר נשמת -

נתנדב לעילוי נשמת הגאון הצדיק חו"פ רבי **עמרם ראטה** זצ"ל בן כ"ק מרן רבינו יחזקאל זצלה"ה אבד"ק האמאראד

נלב"ע ביום כ"ט שבט תשפ"ד ת.נ.צ.ב.ה.

- לזכר נשמת -

נתנדב לעילוי נשמת הרה"ח מו"ר ר' **יצחק שמואל צבי ז"ל ריכטמאן**

נלב"ע ביום כ"ט שבט תשפ"ד ת.נ.צ.ב.ה.

- ברכת מזל טוב -

לכבוד ידידנו הנכבד הגה"צ **אבד"ק בית יחזקאל שליט"א**

לרגל הולדת נכדתו למו"ט

אצל בנו ידידנו הנכבד הרב זלמן לייב ראטה שליט"א

ידי שובה לרונת רוב נחת וקדושה מבטל ונצל ויח"ו, און טוב וחסד וירדפו כל בני חיים, ועוד נעמד בקרוב לביאת משיח צדיקנו, אמן

בקשה מיוחדת

אנו פונים בזה לכל לומדי והוגי הגליון, שמי שנמצא אצלו:

דברי תורה, הלכה ותשובה, מכתבים, סיפורים או עובדא מפרקי חיוו ותולדותיו וקורות ימיו של כ"ק מרן הגאון זצוק"ל

וכן מי שאב"ח

איזה רעקארדינג של דרשות, שיחות וכדו',

שיואיל נא בטובו להודיענו ויהא חילוקו בין מוכי הרבים

אפשר להתקשר אלינו:
347.939.9125

מערכת: 605.313.6638
פקס: 888.384.2695

1274 49 St. #472 Brooklyn N.Y. 11219
DivreiTorahKarlsburg@gmail.com

לזכר עולם חי' צדיק

לזכר נשמת כבוד קדושת רבינו הגדול, מרא דכולי לאמורא, עמוד היורהא, רבב ישראל ופרישו, הארומי והמוטום, איש אלקים קדוש, בעניא דתורה, עמודא תורא, דגמטונו גליון ליה, נשיא אלקים בתוכו

מרן רבינו **יחזקאל בן הגה"צ רבי יצחק אייזיק זצוקלה"ה**

אוי לנו כי הושבענו, בהילקח מאתנו ארון האלקים

ביום א' לט' וק"פ ובחוד קמריא איתקמר והחזיר נשמתו המהורה ליוצרו, ביום כ"ג לחודש אדר שנת תשפ"א לפ"ק